

ÜHISKONNA EDUKUSE HINDAMISEST

Marju Lauristin

Ettekandes tuleb juttu ühiskonna hindamise erinevatest kriteeriumidest ja viisidest, lähtudes Inimarengu Aruande 2011/2011 kogemusest, kus võrdlesime Eesti arenguid maailma teiste riikidega erinevate rahvusvaheliste mõõdikute alusel.

Ettekande põhiteesiks on, et ühiskonda ei saa taandada ühelegi tema allsüsteemidest, ei majandusele, ei kultuurile, ei poliitikale, ei sotsiaalsele süsteemile. Seega on ühiskonna edukus alati kompleksne nähtus ja selle hindamine eeldab ühiskonna erinevate aspektide arvestamist. Edukusest kõneldes mõeldakse eeskätt sellest, kui võrd on ühiskonnas jõutud lähemale soovitud eesmärkidele. Kuna edukus ise on hinnanguline mõiste, vajab selgitamist kõigepealt, kelle ja millistest eesmärkväärtustest ühes või teises ühiskonnas, või ka rahvusvahelistes käsitlustes, edukuse hindamisel vaikimisi või ka otsesõnu lähtutakse. On see rikkus, õigus, haritus, rahva kultuuriline ja/või demograafiline kestlikkus, konkurentsivõime (ja selle kaudu taotletav vaimne, sõjaline või materiaalne üleolek teistest rahvastest, riikidest), sotsiaalne heaolu, laste tulevik või lihtsalt inimlik õnn ja turvatunne? Kas edu hindamisel lähtutakse seesmisest või välisest vaatepunktist?

Vastavalt arusaamale edu olemusest kasutatakse edukuse mõõtmiseks erinevaid näitajaid ja võrdlusmeetodeid. Ettekandes puudutatakse objektiivsete ja subjektiivsete edukuse näitajate kasutamist maade võrdlemisel inimarengu taseme alusel ning arutletakse selle üle, kas Eesti edukus või ebaedu on ideoloogiline müüt, sotsiaalteaduslik konstrukt või objektiivselt tõendatud tõsiasi.